

ET TOHUNDREÅRS MINNE

Da Bjørvika skulde utfylles og Tollbodgaten gå helt til elven.

At selve byen i de første 100—150 år ved gradvis utfylling vokste ut over sjøen er jo en velkjent sak. Men det var også en annen bydel som gjennemgikk samme prosessen, nemlig Saugbanken. Her blev det stadig opgrunnet yed sagmugg fra brukene oppve ved Akerselven.

Hvis man studerer Conings maleri fra 1690-årene, ser man at Saugbanken var skilt fra byen ved en dyp vik. Enda så sent som i 1730-årene lå Jernbanetorvet delvis under vann. Hvor langt inn mot Vaterland vannet gikk ved Christianias anlegg kan ikke sies. I 1707 selger Ole Olsen Hoff sin gård på Saugbanken og dessuten ikke mindre enn 10 tomter der omkring med forskjellig bebyggelse. På den ene ligger således det nye Fattighus (på nordsiden av det nuværende Jernbanetorvet). Dette skulde tyde på at han har utfyldt området og latt folk bebygge det mot årlig grunnleie. Sannsynligvis gjelder det strøket omkring Vognmannsgatens vestre del. I begynnelsen av 1700-årene meddeles det tomtebrev på en rekke grunner ved Saugbanken ut mot sjøen. Men det er nok ikke bare greit med denne opfylte grunnen, for den trues stadig av oversvømmelser. I 1721 må således en hel del folk som noen år tidligere har fått grunn her, be om tillatelse til ytterligere utfylling mot sjøen, da husene deres ellers ved høyvanne trues av flommen. Det er imidlertid rift om grunnene. I 1731 slåss således to stykker om et grunnstykke, men ingen av dem får det, da magistraten vil ha det til en åpen plass til felles nytte «i fald ildebrand skulde paakomme». Magistraten har nok senere allikevel sett anderledes på saken, for noen åpen plass finnes det ikke i Saugbanken. Det var småårsfolk som bygget her.

På kartet fra 1740 ser man at det ytterst på grunnen her utenfor er trelastoplag og et par sjøboder. De siste eies i 1720-årene av kommerse-

ET T OHUNDREÅRS MINNE

råd Collett og den industrielle foregangsmann, Jørgen Quall, som i 1725 selger dem til Peder Leuch. I 1748 sies sjøbodene utenfor Saugbanken, «Jørgen Quall» kallet, å ligge «ved den gamle Løve». Det vilde være interessant å få vite hvad den gamle Løve var for noe. Kan det være vraket av skibet «Den Norske Løve»? Trelastoplagnene her er blitt til i midten av 1730-årene.

Nærmest elven og i 30 alens avstand herfra har vi Collett & Leuchs bolverk, ved siden derav Anders Eliesons, så Lars Bugges og til sist Ole Smidts, alle bevilget i 1733—35.

Nu er det også slutt med småkårsfolkenes byggevirksomhet ved Saugbanken, storkarene har for alvor kastet sine øine på grunnene her. I 1733 får kjøbmann Peder Løchstør bevilget en grunn på 54×50 alen like ved elven straks utenfor forstadsbebyggelsen til utfylling. Året etter får han grunnen utvidet til 84×50 alen. På det utfylte område bygger han sig en stor gård med have foran, og utenfor den en trelasttomt. På kartet sees dette store anlegg markert med E. På utsnittet av Milter Lunds prospekt ser vi gården som den ligger like ved elven. Den er meget interessant, tross den er en enkel enetasjes trebygning. Sydfasaden er gulmalt med unntagelse av den østre delen, der likesom fasaden mot elven er rødmalt. At hovedfasade og bakfasade hadde forskjellig farve er ikke sjeldent, men at hovedfasaden er koloristisk opdelt som her er merkelig. Midt på sydfasaden er det et frontespis, men dette skyter langt ut over fasaden og er understøttet av søriller og har sikkert vært kalt karnapp, likesom et lignende utbygg på det Nye Fattighus på Saugbanken.¹ Langs elven går det en innbygget søilegang. Mot gården synes der å ha vært en svalgang i 2nen etasje, for i en auksjonsprotokoll fra 1758 nevnes en dagligstue og sengammer ovenpå samt en svalgang utenfor. Nedenunder lå enda en dagligstue foruten sal og storstue. En av disse har nok vært utstyrt med Christian IV's gyllenlærers tapeter fra Akershus. Slottet var på den tid ytterst forfallent, takene truet nesten overalt med å ramle ned, og gyllenlærers tapetene var så medtatt at en kunde plukke dem i stykker, så det besluttedes at de sammen med annet gammelt inventar skulde selges på auksjon våren 1734. Tapetene sattes kun i 1 rd. 8 skill. verdi, men Peder Løchstør var så hissig

¹ St. Hallvard XII s. 11.

på dem at han gikk helt op i 14 rd. 1 ort. Gården var sikkert også utstyrt med det fine smijernsverk han kjøpte på auksjonen, eller som det het «udarbeidet jern af løv verk». Gården brente ned i 1791.

Det var i grunnen ikke om Løchstørs gård vi skulde snakke, selv om det er interessant med denne rikmannsgård som dukker op her like ved de elendigste fattigkvarterene. Vi ser på Milter Lunds prospekt hvorledes bebyggelsen opp i Vaterland er tegltektt og ordentlig, mens det nede i Saugbanken bare bestod av bordtekete grå hytter, så Løchstørs adkomstvei ser ikke ut til å ha vært standsmessig.

Men tilbake til utfyllingen, som synes å ha hatt no visst tiltrekende for Løchstør. Kanskje han hadde arvet lysten etter sin far, som i begynnelsen av 1720-årene fikk kongelig tillatelse til å utfylle og anlegge have på den nuværende Børshavetomten.¹

I 1739 søker han magistraten om å få foreta ytterligere store utfyllinger utenfor sin grunn. Han prøver å lokke myndighetene med at hvis han får dette innvilget, vil han selv utføre et meget nyttig arbeide for byen. Han mener nemlig å kunne ráde bot på den generende opgrunningen av elven ved all sagmuggen. Bordtomtene lå på den tiden hovedsakelig opover langs elven, især på Grønlandssiden nedenfor Vaterlands bro. Trelasten fraktedes herfra på lektre ut til skutene i Bjørvika, og denne lektertrafikken var i det siste blitt nesten umuliggjort ved elvens opgrunning innenfor utløpet. Nu hadde man funnet ut at hvis elven blev innbygget mellom to stenmurer helt ut til dypt vann, så ville strømmen bli så sterkt at den ville føre all sagmuggen med sig ut på dypet. Utenfor det område han alt hadde opfylt hadde Løchstør latt oppføre en slik mur, og ville gjøre det samme ved den fortsatte utfyllingen. I gamle dager var det jo en yndet fremgangsmåte, hvis man ville ha noget gjort, å få en privatmann til å påta seg det mot et eller annet privilegium. Offentlige midler til slike ting pleide det være smått med.

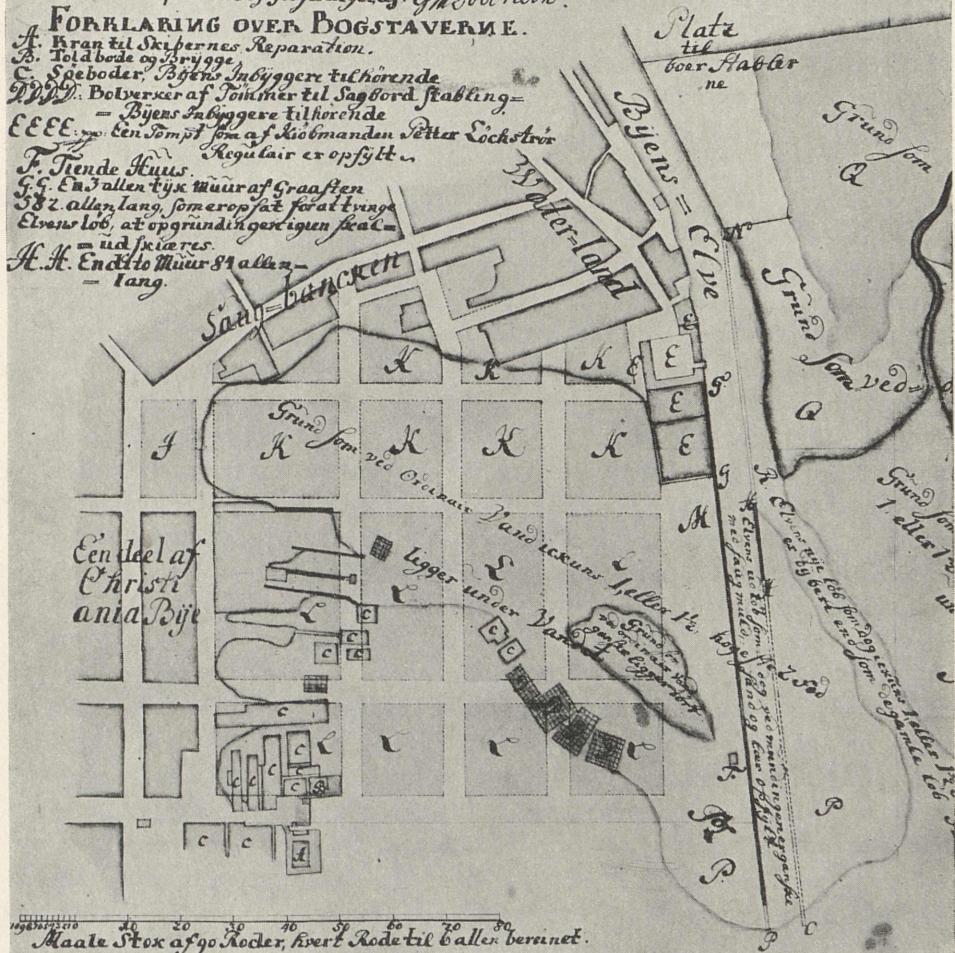
Det ser ut som saken skulde gå glatt, som det også i almindelighet gikk med slike utfyllingsandragender, for myndighetene pleide være sjeglad når de kunde få en privatmann til å utfylle noen av de sumpige strøkene langs byens strender. Magistraten gir straks stadskonduktøren ordre til å foreta opmålingsforretning, og denne bevidner også hvor betydnings-

¹ St. Hallvard IX s. 109.

GEOMETRISKE GRUNDRISS OVER ÜDLÖBT AF Christiania Byens Elve
 Samt de par boge Sider beliggende Grunder, hvoriud forefillede vor ledes dand Christiania Skibs hafn
 var fra aar af lang muel Sand og Cor, et blere opført, derimod Elvens udløb damed er blevet, til
 Støpet, og hvortil med Grundernes Regulære opføring, dand Mentioneride Skade kand forekomme.
 opmalet og forfærdiget af G.M. Døderlein.

FORKLARING OVER BOGSTAVERNE.

- A. Kran til Skepernes Reparation.
- B. Toldbode og Portmønster.
- C. Sæboder Byens Indbyggere tilhørende.
- D. Boliverker af Tømmer til Sagbord stabling -
- Byens Indbyggere tilhørende.
- E. E. E. En sompt som af Kolmanden sætter Echstrør
Regulair er opført.
- F. Fjende Huse.
- G. En vallen tyk muur af Graafsten
- H. allen lang som er opsat for at trynge
Elvens løb, at opgründing er rigtig sat
ud fra res.
- I. H. Endtis Muur en allen -
- lang.

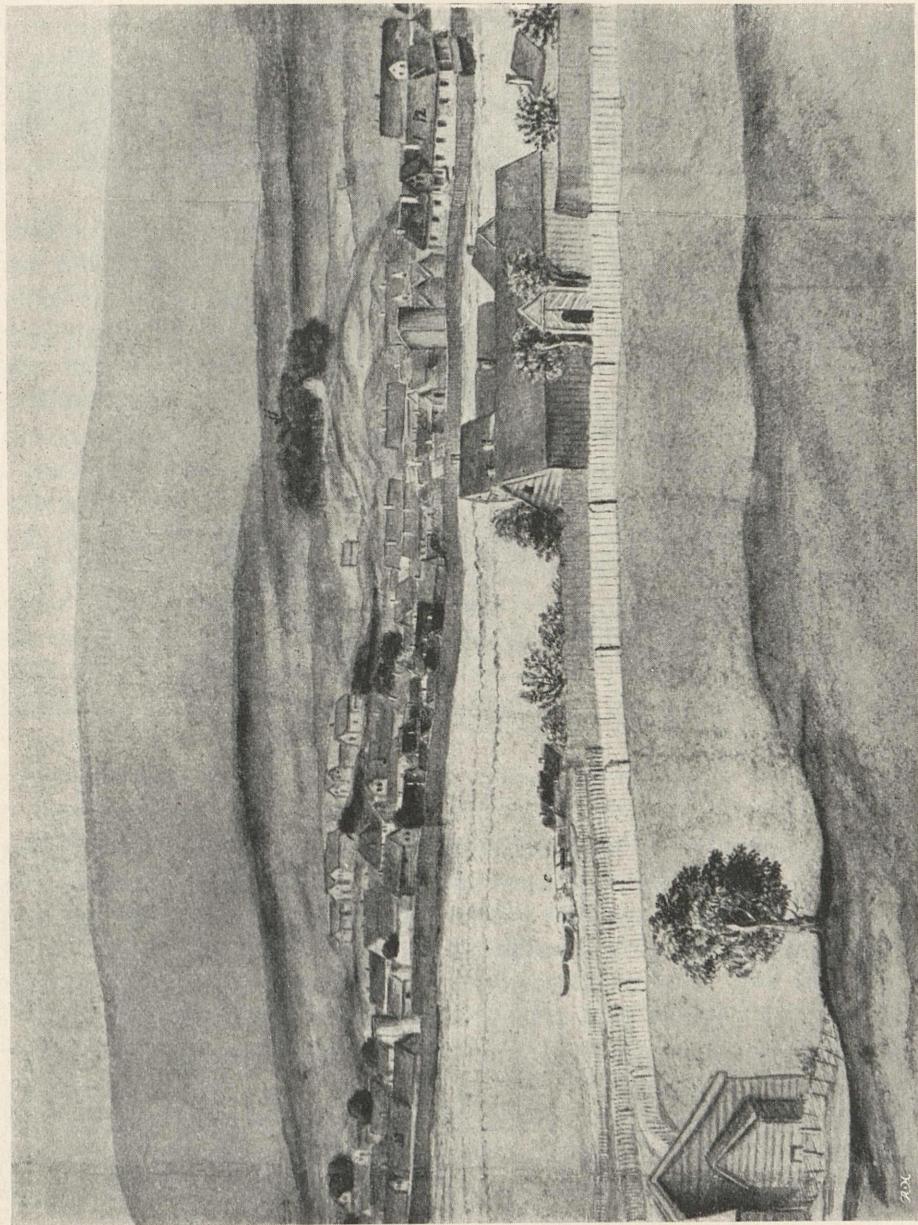

Utsnitt av G. M. Døderleins kart av Bjørviken fra 1740.

fullt det av Løchstør planlagte arbeide vilde bli for byen, særlig med hensyn til elveløpet, og utfyllingen vilde bli til byens «zirat». Efter opmålingsforretningen fulgte gjerne tomtebrevet umiddelbart, men så skjedde ikke denne gangen, det synes å være kommet en kjelke i veien. Men enda merkeligere er det at den muren som Løchstør har tilbuddt sig å bygge gratis, og som tydeligvis ansås som høist nødvendig, gir man sig i gang med å bygge for havnekassens regning, visselig under Løchstørs ledelse.

Våren 1740 gjentar Løchstør sitt andragende, indignert over ikke å ha fått det innvilget tross opmålingsforretningen var avholdt. Han påstår at «egennyttige og misundelige gemytter» nu prøver å høste fruktene av hans arbeide. Han får havnedirektøren, som residerer i Tønsberg, til å bevidne det opofrende og fortinlige arbeide han har utført ved ledelsen av den omhandlede murs opførelse. Det mest interessante ved hans nye andragende er dog en forpliktelse han lover å påta sig. Han hadde nemlig først sagt at han vilde benytte tomtten til lastetomt. Fra gammel tid hadde trelasthandlerne som nevnt hatt sine lastetomter på Grønland på et område som tilhørte staten, og som denne altså nød leie av. Nu er Løchstør redd for at regjeringen skal tro at staten vilde komme til å lide tap, hvis det blir private trelasttomter på vestsiden av elven. Han vil derfor forplikte sig til i tilfelle ikke å bruke det utfylte området til trelasttomt, men finner det vilde være meget urimelig om han mistet sitt «fortoug» og adgang til vannet. Hans hensikt har vært å «conservere sit iboende huuses udsigt», og også havnedirektøren understreker betydningen av at området ikke skal brukes til trelasttomter.

Det går allikevel ikke så glatt for Løchstør, for saken var nemlig tatt ut av magistratens hender. De egennyttige og misunnelige gemytter som Løchstør snakker om synes å ha hatt forbindelser på «högre ort», som det heter på svensk. Eller kanskje den nye stiftamtmann, general Rappe's, inngrisen skyldes eget initiativ. Denne var nemlig slett ingen fremmed i byen, han var sogar giftet inn i en rik trelastfamilie, og hvad man enn sier om denne omstridte person, så la han i allfall for dagen sterk interesse for byen, og fikk rotet op i megen slendrian og med modig initiativ satt i gang flere nyttige anlegg. Han finner at det bør være en viss plan i sakene, denne helt vilkårlige utfylling hvor det best passer

Saugbanken med Løchsors gård (12) til høire. Utsnitt av
Miller Lunds prospekt 1745.

ET TOHUNDREÅRS MINNE

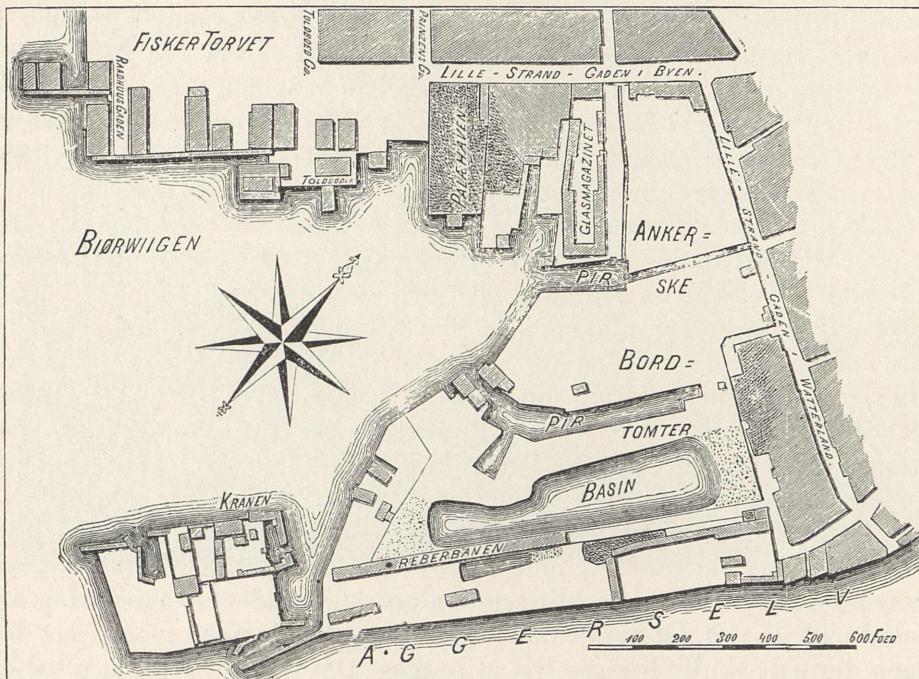
private interesser er ikke til gagn for byen. Man må påse at de tomter som utvinnes virkelig kommer byen til gode. Dette hans initiativ kan sees som en parallel til statholder Trolles virksomhet, som i 1657 fikk tillatelse til å bevilge tomter utenfor den oprinnelige by, nemlig nedenfor Dronningens gate, hvorved byen blev utvidet med flere regelrette kvartaler.

Men hvorfor trengte egentlig byen utvidelser mot sjøen, fantes det ikke tomter nok mot landsiden? Nei, her lå forstedene og stengte, og det var de som skulde bekjempes, dette hadde myndighetene og byens kjøbmansstand vært enige om helt siden byen ble anlagt. I begynnelsen håpet man til og med å få dem helt fjernet. Det var især Trolle som var ivrig i så henseende. Dette måtte man dog snart oppgi, og kjøbmennene så til sin store ergrelse hvorledes forstadsbeboerne, særlig i strøket om Storgaten og Vaterlandsgate (Brogaten), gikk frem i makt og velstand, som de mente på deres bekostning. Forstedenes krav om å få samme rettigheter som kjøbmennene i byen blev stadig sterkere, og hvis det kunde påvises at det ikke mere fantes plass for selve byens nødvendige ekspansjon, kunde dette kravet bli farlig, ja helt uimotståelig, og det vilde bli skjebnesvangert for kjøbmennene. Følgelig måtte det til enhver tid finnes tilgjengelig byggegrunn innen selve byen, bare for guds skyld ikke utover mot forstedene, for da ville snart hele det opkonstruerte forhold gli ut.

At staten var så interessert i dette behøver ikke tilskrives antisosiale bevegelsesgrunner. Det var byens kjøbmenn som hadde hånd om og var spesialutdannet for den gang meget krevende og vanskelige utenriks-handel. Det blev derfor ansett som en viktig samfundsøkonomisk sak, at deres kraft ikke blev svekket og de derved risikerte å komme i avhengighetsforhold til sine mektige oversjøiske forbindelser. Det hadde Norge fått lide nok for. (I slutten av 1700-årene, da kjøbmansstanden sannsynligvis blev ansett for sterk nok, fikk forstedene kjøpstadsprivilegium.) Dette antar jeg må ansees som bakgrunn for det i våre øine nokså fantastiske projektet som Rappe fremla.

Han gav den dyktige konduktør G. M. Døderlein (som nettop var kommet til byen i og for Akershus' restaurering) i opdrag å gjøre forslag til anlegg av en helt ny bydel ute i Bjørvika i direkte tilslutning til

ET TOHUNDREÅRSMINNE

Kartskisse over bordtomtene. Efter tegning av kaptein Patroclus Hirsch 1794.

Christian IV's regelmessige renessanseby. Som vi ser er det ikke noen spesiell fantasi over forslaget. De nye kvartalene er akkurat som de gamle, enkelte større, andre mindre. Ut mot elven er planlagt en stor åpen plass eller et meget avlangt torv. Forbindelsen med forstadsbebyggelsen og især med Løchstørs gård er meget dårlig løst.

Rappe forklarer sitt forslag med at det hverken innen eller i nærheten av byen finnes noen bekvem ubebygget plass som kunde anvises til tomter, for dem som kunde være til sinns å nedsette sig i byen. Han har derfor latt utstikke kvartalene K, K, K, K for å få plass til ny bebyggelse. Løchstør har vist veien ved bygging av et til byens beste vel skikket hus. På kvartal J (nuværende Jernbanetorvet) hadde allerede en av byens

ET T OHUNDREÅRS MINNE

kjøbmenn gjort en begynnelse «og hvortil jeg gandske vist formoder i fremtiden sig fleere liebhabere skal finde.» Disse bør få 20—30 års frihet for grunnskatt på grunn av det vanskelige arbeidet, men senere skal de foruten skatt også betale grunngleie. En absolutt betingelse bør være her som det alt har vært praktisert ved kvartal J, at det kun bevilges tomter til å bygge hus på. Når man så har fått de med K. markerte kvartaler utfylt, skal man gå i gang med de to rekker kvartaler L. til man til slutt nådde frem til Tollbodgaten. Utenfor det utfylte område vilde man så få en god havn med den riktige dybde.

Kongen approberer planen med den tilføielse at det skal bygges av sten, hvilket burde være en selvfølge, da det skal være en utvidelse av selve byen, hvor det har vært murtvang siden bryggebranden i 1708. Men det stilles enda en betingelse av mer moderne tilsnitt diktert av datidens strenge arkitektoniske idealer, nemlig at det skal bygges med «nogenlunde egalitet om ej videre saa dog med vinduerne iagttages». Helst vil man altså at det ved bebyggelsen skal være gjennemgående gesims- og takhøider, men har noyet sig med å påby ens vindushøider. Men påbudet er eiendommelig nok ikke blitt gjort absolutt, for det tilføies: «dog alt saaledes og saavidt det kunde lade sig giøre med gode uden tvang, paa det ingen dernede skulle betages lyst at bygge». Det reduseres m. a. o. til et fromt ønske av kongen, man har vel hatt sorgelig erfaring for hvorledes strenge bygningsbestemmelser virket stagnerende.

Stiftamtmann Rappe skulde selv overvåke sin plans gjennemførelse, stakkars mann, for som vi kan forstå blev det hele en fiasko. Magistraten hadde alt på forhånd undergravet planen. Vi hørte at en del trelast-handlere i begynnelsen av 1730-årene hadde anlagt bordtomter utover sjøen her. Kort tid innen ovennevnte kongelige bestemmelse trådte i kraft hadde eierne av tre av disse bordtomter, nemlig: D. Vogt, Collett & Leuch samt Iver Eliesson, som fant at deres tømmeroplagsplasser eller «boelverk huuse» som de kalte dem, var for små, søkt om å få utvide dem bortimot elven og langs denne bort til Løchstørs grunn, altså nesten akkurat den tomt som Løchstør hadde søkt om for å konservere sin utsikt. Mot presidentens stemme innvilget magistraten andragendet. Det bevilgede område utgjør ikke mindre enn 58,053 alen.

Efter hvert kom det mange andre andragender om tomter. Helt noi-

ET TOHUNDREÅRSMINNE

De ankerske bordtomter. Efter tegning av William Edy, ca. 1800.

aktig kan jeg ikke redegjøre for utviklingen på grunn av at stiftamtmannens og magistratens arkiver er evakuert og jeg kun har noen løse notater. Men i 1741 hører man at det blir bevilget tomter til Christian Ancher, Hans Andersen og prokurator Lars Løchstør. Denne siste vilde ha tomt ved siden av den som hans bror hadde utfylt. Peder Løchstør fikk visstnok også på en måte sin tomt utvidet. I 1757 og 1760 blev Christian Anchers tomt etter betraktelig øket. En skjønner i grunnen ikke hvor de i 1741 bevilgede tomter har ligget, for i 1757 fikk Ancher de på Døderleins kart med K. K. K. K. markerte kvartaler helt fra kvartal J. til E., d. v. s. Løchstørs gård. Samme år kom det også andragender om tomter i henhold til Døderleins kart fra Claus Hanche samt Collett & Leuch, men hvorledes det gikk med disse kjenner jeg ikke til. Chr. Ancher nøyet sig imidlertid ikke med det store område han hadde fått. I 1760 søkte han, stadig vekk i henhold til reskript av 1740, om noen tomtestykker øst og vest for sin tomt strekkende sig bak sjøbodene og bolverkene og

ET TOHUNDREÅRS MINNE

på kartet markert med L. L. L. L. helt bort til M. Senere snakkes det heller ikke om annet enn bevillingene i 1757 og 1760.

Med sjøbodene og bolverkene her må vel være ment de forut omhandlede ute på sjøen. Da kan vel det område som det er søkt om kun omfatte en del av den nordre rekke av kvartalene L., men et stort areal har det nok allikevel vært.

Vi så at det var en uttrykkelig betingelse at området etter utfyllingen skulle bebygges. Myndighetene hadde visstnok lenge gjort sig forhåpnninger i så henseende. I 1763 frarådet magistraten å godta et krav fra forstedene om å bli inkorporert med byen med den motivering at byen ikke trengte noen annen utvidelse sålenge disse til Christian Ancher m. fl. til utfylling bevilgede områder ikke var bebygd.

Sannsynligvis har nok Ancher og de andre fra første stund tenkt å sabotere bebyggelsespåbudet. Det er jo velkjent hva tomtene blev benyttet til, nemlig bordtomter. Døderleins strenge regulering tok man ingen notis av. På et kart fra slutten av 1700-årene ser vi hvorledes utfyllingene var blitt utført. Man hadde selvfølgelig utfyldt det som på grunn av grunnforholdene var regningssvarende og latt det andre være.

De oprinnelige forutsetningene var dog ikke gått i glemmeboken. I begynnelsen av 1787 var magistraten på plassen. Hvorledes var det egentlig med disse tomtene? Skulde det ikke etter 30 års forløp betales skatt, skulde de ikke bebygges? Reskriptet fra 1740 ble nøy studert, Døderleins kart hentet opp fra Kjøbenhavn og kopiert av professor Ravert. Stiftamtmannen, senere statsminister Scheel konsultertes. Er det riktig at tomtene først skal beskattes når de er blitt bebygget, som Bernt Anker hevder? Da vilde nok byen aldri få noen skatt, for den nuværende anvendelse var nok fordelaktig for innehaverne, f. eks. billig transport til skibene, hvilket faller meget kostbarere for de andre trelasthandlerne. Burde i grunnen ikke retten til tomtene være forbrutt siden reskriptet ikke var etterlevet?

Stiftamtmannen prøvet å få saken løst uten strid. Selvfølgelig burde skattefrihetsårene regnes fra bevillingsåret. Det måtte antas at det ved bevillingene hadde vært forutsetningen at tomtene hurtigst skulle istandsettes. Da forutsetningene ikke var oppfylt, hadde Anker og Collett ingen eiendomsrett til tomtene, de måtte fremdeles regnes som byens eien-

dom. Men det var dog langt fra stiftets mening å konfiskere tomtene. Forholdene hadde i den grad forandret sig siden 1740, at han fant det rimelig at man istedenfor å gå inn for bebyggelse «som den almindelige forfatning og andre aarsager til deels har kundet giort uoverkommelig» hadde funnet det fordelaktigere å bruke området til å opsette trelast på. Da de bevislig hadde brukt mange penger på oppfyllingen, burde de «uden anche» få skjøte på tomtene, dog måtte de først søke kongen om å få ophevet påbudet om bebyggelse.

Man skulde tro at denne avgjørelsen hadde passet Anker og Collett, men nei, Bernt Anker ville hverken betale skatt eller ennu mindre søke kongen, han behøvde ikke noe skjøte, bevillingsbrevet var adkomst nok. Et stykke av området, nemlig det ved Karl Johansgates forlengelse optil det nuværende Jernbanetorvet bort mot Tomtegaten, var ferdig til bebyggelse, og der kunde hvem som helst få kjøpt tomter, og først når disse var bebygget begynte de skattefri årene å løpe. Resten av området ville det ta mange år «inden det til bebyggelse kan vorde qualifiseret.» At bebyggelsen i naboskapet lå i ildsfarlig nærhet av trelastlagrene, som det hadde vært klage over, raket ikke ham. Det var gården som nylig var oppført i nærheten av hans tomt og ikke tomten i nærheten av gården.

Denne tautrekkingen holdt man på med i mange år. Saken blev ikke avgjort i stiftamtmann Scheels tid, og hans ettermann, grev Moltke, har vel ikke interessert sig for den. Først da byens tidligere magistratspresident J. F. Kaas blev stiftamtmann fikk han formådd Anker og Collett til å søke regjeringen om byggepåbudets ophevelse. Noen avgjørelse av denne ansøkningen har jeg ikke funnet finne, og man fortsatte å tvistes om skatten. Endelig våren 1799, etter å ha drevet på med striden i 12 år, gjorde stiftamtmannen en kraftanstrengelse for å få saken ut av verden. Han fikk under sin ledelse samlet til et møte på rådstuen med magistraten, byens 12 eligerte menn samt Bernt Anker, John Collett og repslager Niels Torgersen som nu var eier av det til Collett & Leuch bevilgede område. Kommunen holdt sig til stiftamtmann Scheels avgjørelse i 1789, og Bernt Anker holdt på sin utlegning av reskriptet. Man hadde liten lyst til å gå rettens vei, det vilde bli en vidløftig prosess, som både ville ta tid og koste penger, og saken var jo også uklar. Altså var det bedre med et magert forlik enn en fet prosess. «Efter megen ventilation»

ET T OHUNDREÅRS MINNE

blev man til sist enig, Bernt Anker forpliktet sig til å betale 132 rd. 88 skilling i skatt, uten hensyn til om kvadratinnholdet av tomten virkelig var som oppgitt, eller om den var fullt utfylt. Men så snart det blev bygget våningshus på noen del av området, skulde denne grunn ileses grunnskatt etter samme satser som bebyggelsen i Saugbanken.

Med Niels Torgersen skulde opgjøret bli det samme, så snart rådhus-skriven hadde fått skaffet en del manglende oplysninger. Når dette forlik hadde fått kongelig approbasjon skulde endelig skjøte utstedes.

Hvem som egentlig vant eller tapte på forliket kan ikke bestemt sies, men sannsynligvis har det ikke vært ufordelaktig for Bernt Anker. Bordtomtene hadde i det siste steget kolossalt i verdi. Stiftamtmannen skrev således samme år angående Jess Ankers bordtomter at verdien i løpet av ti år var blitt den tredobbelte. Men byen måtte vel stille sig mest mulig velvillig likeoverfor trelasthandelen, høyen som verpet gull-eggene.

Rappes og Døderleins planlagte flotte, regelmessige bydel var blitt til noen uregelmessige og uhyre ildsfarlige bordtomter, som ikke tilnærmedesvis strakte seg så langt ut i Bjørvika som man hadde tenkt.

Arno Berg.